

GIYBET

İnsanlar hakkındaki varsayımlarımız, onlara karşı tutumumuzu da etkiler. Onlar hakkında önyargılı olmamıza, o kişi hakkındaki gerçeklerden uzaklaşmamıza neden olabilir.

Günlük hayatımızda kararlar verirken bazı varsayımlarda bulunuruz. Bunun için bazı göstergelerden yola çıkarız. Örneğin havanın bulutlu olması yağmurun yağacağına göstergesidir. Bu göstergeleri dikkate alarak kendi hayatımıza yön vermemizde bir sakınca yoktur; ancak insanlar hakkında varsayımlarda bulunmak bu kadar basit bir iş değildir. İnsanlar hakkındaki varsayımlarımız, onlara karşı tutumumuzu da etkiler. Onlar hakkında önyargılı olmamıza, o kişi hakkındaki gerçeklerden uzaklaşmamıza neden olabilir. Bu tür varsayımlarda bulunmak Hucurat suresinin 12. ayetinde yasaklanmıştır.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبِ بَعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

“Ey inanıp güvenenler! Varsayımların çoğundan kaçının. Bazı varsayımlar kişiyi doğrulardan uzaklaştırır. Kimsenin gizli hallerini araştırmayın; birbirinizi arkadan çekiştirmeyin. Hanginiz ölü kardeşinizin etini yemek ister ki! Bundan tiksiniyorsunuz. Allah’tan çekinin; Allah dönüşleri (tevbeleri) kabul eder, ikramı boldur.” (Hucurat 49/12)

Bu ayette yasaklanan şeylerden biri de insanların gizli hallerini araştırmaktır. Yaşamımızda çevremizdekilerle paylaştığımız şeyler olduğu gibi, kendimize sakladığımız şeyler de vardır. Farz edelim ki duygularınızı ya da başkalarının bilmesini istemediğiniz bazı olayları yazdığınız bir günlüğünüz var. Ailenizden biri ya da bir arkadaşınız tarafından, sizden izin alınmadan bu günlüğünüz bulunup okunmasını ister misiniz? Çoğunuz

bundan hoşlanmayacaktır. Çünkü hiç kimse kendine özel şeylerin ortaya saçılmasından hoşlanmaz. Şimdi, bu örnekten yola çıkarak günlük hayatımızdaki bazı davranışlarımızı değerlendirelim. Mesela iki kişi bir kenara çekilmiş, aralarında konuşuyor. Siz de birkaç metre ötelere duruyorsunuz ve konuştuklarını duyabilecek durumdasınız. Sizce ne yapmanız gerekir? Orada kalıp söylediklerini dinlemeli misiniz, yoksa uzaklaşmalı mısınız? Anlık bir düşünce, “Orada kalıp, söylediklerini dinlemeliyim.” dese de ona uymamalıdır.

Allah’ın bizlere yasakladığı işleri yapmaya heveslendiren o anlık düşünceler, şeytan vesvesesidir. Eûzü-besmele çekerek bu düşünceden Allah’a sığınmalı ve oradan uzaklaşmalıdır; çünkü ayette, insanlar hakkında varsayımlarda bulunmanın yanında, onların gizli hallerini araştırmak da açıkça yasaklanmıştır. Bunlar, giybetin yani dedikodu günahının önünü açar. Oysa kendimize yapılmasını istemediğimiz bir şeyi başkasına yapmamalıyız. Giybetin ne olduğu aşağıdaki hadis-i şerifte detaylıca anlatılmaktadır.

قِيلَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا الْغَيْبَةُ قَالَ 'ذِكْرُكَ أَخَاكَ بِمَا يَكْرَهُ'. قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ فِيهِ مَا أَقُولُ قَالَ 'إِنْ كَانَ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ اغْتَابَتْهُ وَإِنْ لَمْ يَكُنْ فِيهِ مَا تَقُولُ فَقَدْ بَهَّتْهُ'

“Ya Resulullah, giybet nedir?’ diye soruldu. Bunun üzerine: ‘Birinizin, kardeşini hoşlanmayacağı şeyle anmasıdır!’ açıklamasını yaptı. Orada bulunan bir adam: ‘Ya benim söylediğim onda varsa, (Bu da mı giybettir?)’ dedi. Aleyhissalatu vesselam: ‘Eğer söylediğin onda varsa giybetini yapmış oldun. Eğer söylediğin onda yoksa bir de bühtanda (iffirada) bulundun demektir.’ buyurdu.” (Ebû Dâvud, Edeb, 35 (4874); Tirmizî, Birr, 23)

